

Miten maatalouspolitiikalla voidaan vaikuttaa ilmastonmuutokseen?

Tapani Yrjölä

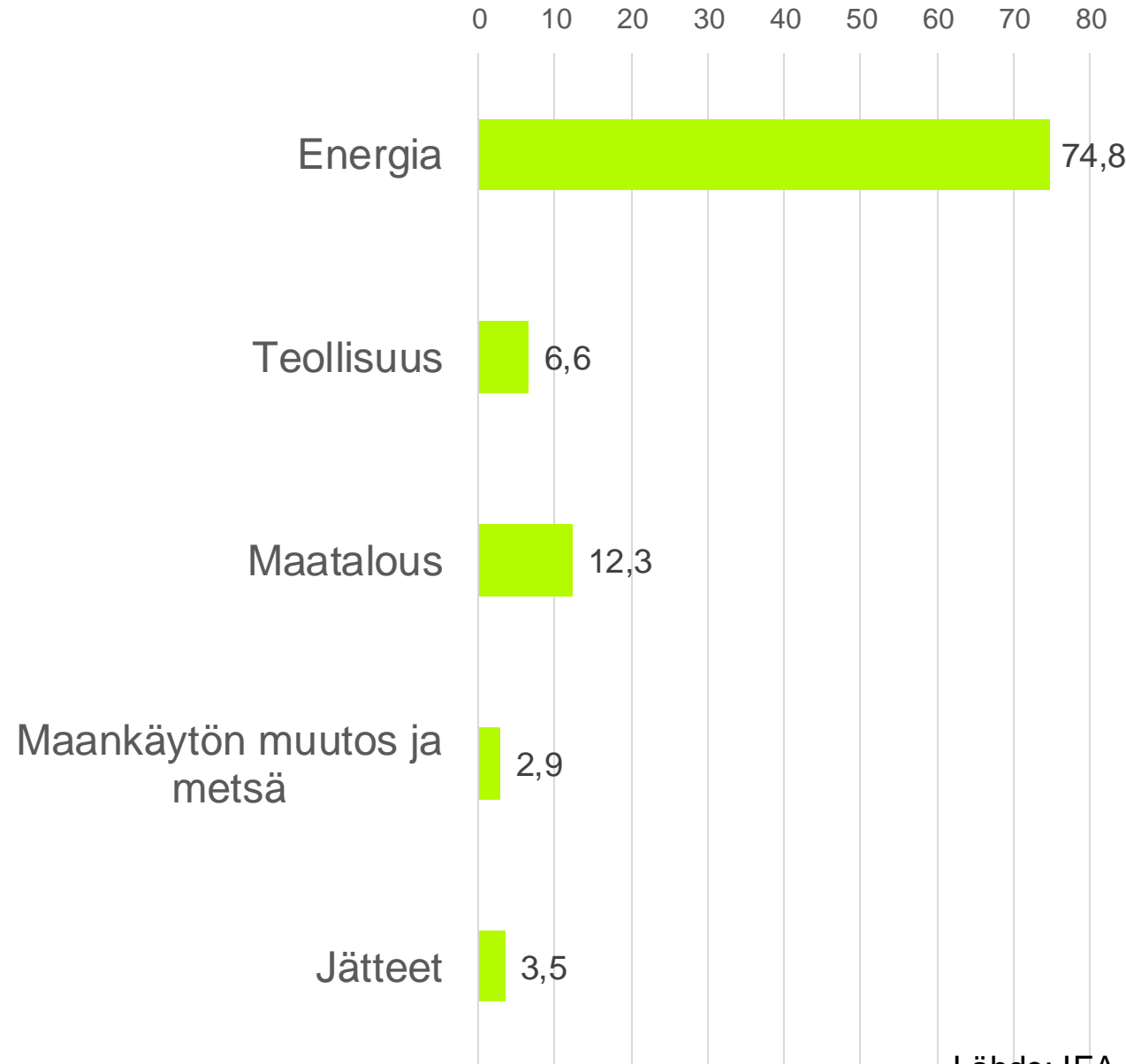
MaKe-projekti

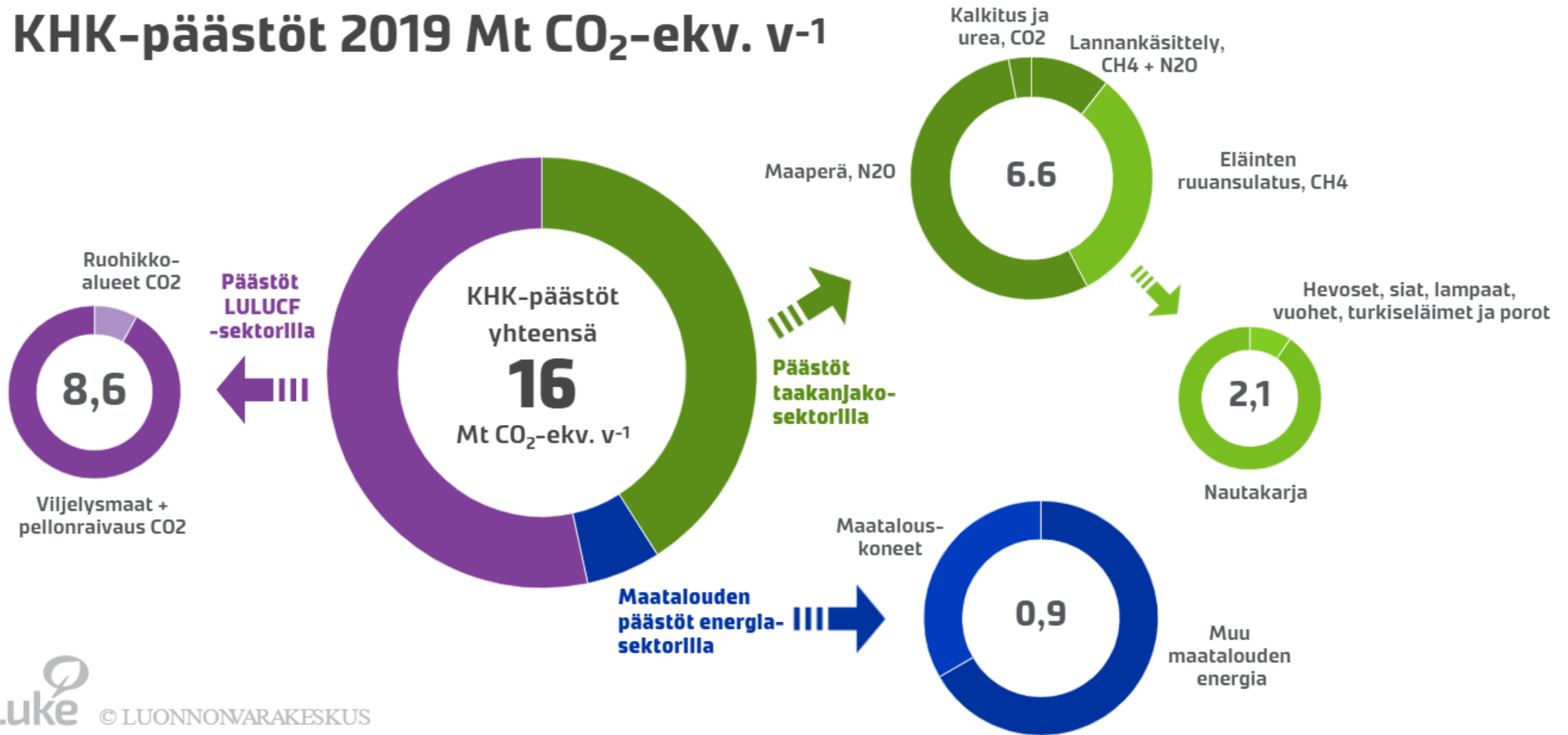
Johdanto

- Ilmastonmuutos ja maatalous:
Maatalous on sekä ilmastonmuutoksen uhri että sen aiheuttaja
- Maatalouden päästöt: Noin 10-12% maailman kasvihuonekaasupäästöistä
- Maatalouspolitiikan rooli: Voimmeko politiikan avulla hillitä maatalouden päästöjä ja sopeutua ilmastonmuutokseen?

Kasvihuonepäästöt sektoreittain 2020

Maataloudesta lähtöisin olevat KHK-päästöt 2019 Mt CO₂-ekv. v⁻¹

Päästöjen vähentämisen keinoja

- Tehokkaampi tuotanto: sadon parantaminen, resurssitehokkuus
- Karjatalouden päästöjen vähentäminen: ruokinta, lannan käsittely
- Maaperän hiilensidonta: suorakylvö, nurmien viljely
- Lannoitteiden käyttö: täsmäviljely, orgaanisten lannoitteiden käyttö
- Uusiutuvan energian käyttö: aurinko- ja tuulivoima

Sopeutuminen ilmastonmuutokseen

- Sään ääri-ilmiöt: Kuivuus, tulvat, myrskyt
- Sopeutumiskeinot:
 - kasvilajikkeiden kehittäminen
 - kastelujärjestelmät
 - riskienhallinta (vakuutukset)
 - maatalouden monimuotoisuuden lisääminen

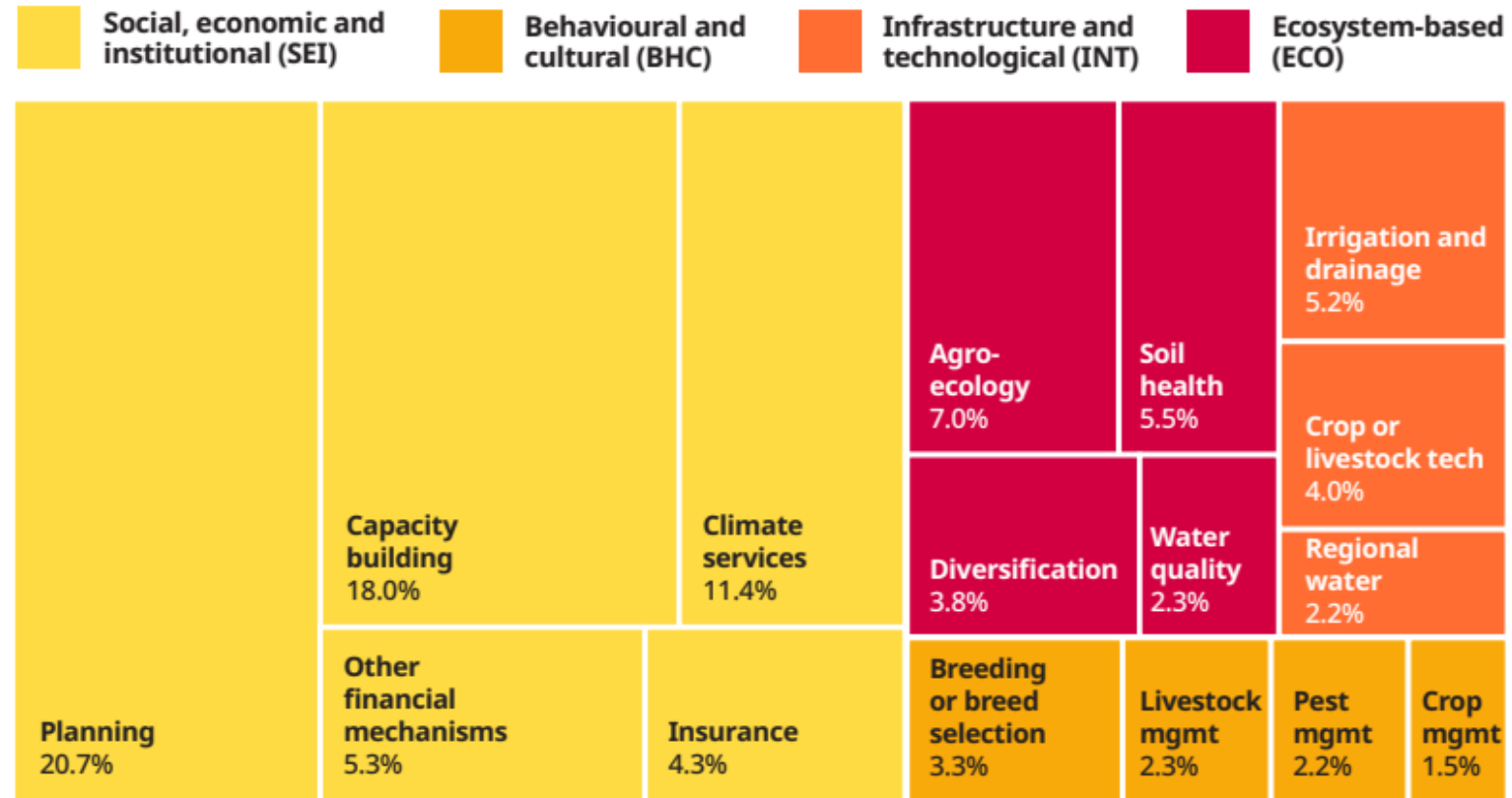
Maatalouspolitiikan välineitä

- Talousohjaus
 - verot
 - tuet
 - päästökauppa
- Sääntely
 - lainsäädäntö
 - ympäristöstandardit
- Tiedotus ja neuvonta
 - koulutus
 - tutkimus
 - parhaiden käytäntöjen jakaminen

Sopeutumistoimien nykytila ja kehitystarpeet

- OECD:n Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2023 listaa liki 600 ilmastotoimenpidettä, joita sovelletaan 54 maassa
- Suurin osa toimenpiteistä keskittyy suunnitteluun, ei niinkään toteutukseen
 - ilmastotietoa levitetään
 - kehitetään vakuutusmekanismeja katastrofien varalle
 - kasteluun ja salaojitukseen liittyviä investointitukia
- Liian vähän ekosysteemipohjaisia lähestymistapoja
- Tarve tehostaa toimenpiteiden seuranta ja arviointia

Figure 3. Agricultural adaptation actions and programmes

Note: Size of rectangle is proportional to the share of the total number of adaptation actions and programmes identified by the OECD Secretariat, based on information provided by capitals.

Esimerkkejä politiikkatoimista 1/2

- EU:n yhteinen maatalouspolitiikka (CAP)
 - ilmastonmuutoksen torjunta mm. seuraavin toimin
 - kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen kannustamalla karjanhoidon ja -kasvatuksen parantamiseen sekä investoiminen lannan varastointiin ja käsittelyyn
 - hiilen sitomisen ja varastoinnin lisääminen toimenpiteillä ja investoinneilla, jotka kohdistuvat maaperän suojelun ja metsien ennallistamisen kaltaisille osa-alueille
 - viljelijöiden auttaminen sopeutumaan ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin haasteisiin sekä uusia menetelmiä ja teknologiaa koskevan neuvonnan antaminen

Esimerkkejä politiikkatoimista 2/2

- Suomen kansallinen maatalouspolitiikka
 - ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen
 - pysyvän nurmen säilyttäminen
 - kosteikkojen ja turvemaiden suojeleminen
 - sängin polttokielto
 - suojakaistojen perustaminen
 - maanmuokkauksen hallinta
 - vähimmäismaanpeite
 - viljelykierto
- Hiilestä kiinni –hankkeet, joissa ilmastokestävää maataloutta edistetään esimerkiksi
 - kehittämällä öljyhampun elintarvikekäyttöä lisäävää tuotekehitystä
 - vahvistamalla maidontuotannon ilmastokestävyyttä
 - kehittämällä ja tutkimalla maatalousmaasta riippumattomia ruuantuotantoteknologioita

Maatalouspolitiikan uudistaminen 1/2

- Tukien uudelleenohjaus
 - suuri osa maataloustuista on haitallisia ympäristölle ja vääristää markkinoita
 - tukia tulisi uudelleenohjata tukemaan ilmastonmuutokseen sopeutumista, päästöjen vähentämistä ja kestävää tuottavuuden kasvua
 - toimenpideperusteisesta politiikasta tulosperusteiseen politiikkaan
- Kestävien käytäntöjen edistäminen
 - politiikan tulisi kannustaa viljelijöitä omaksumaan ilmastonmuutokseen sopeutuvia ja ympäristöystävällisiä käytäntöjä, kuten agroekologisia menetelmiä ja hiilensidontaa

Maatalouspolitiikan uudistaminen 2/2

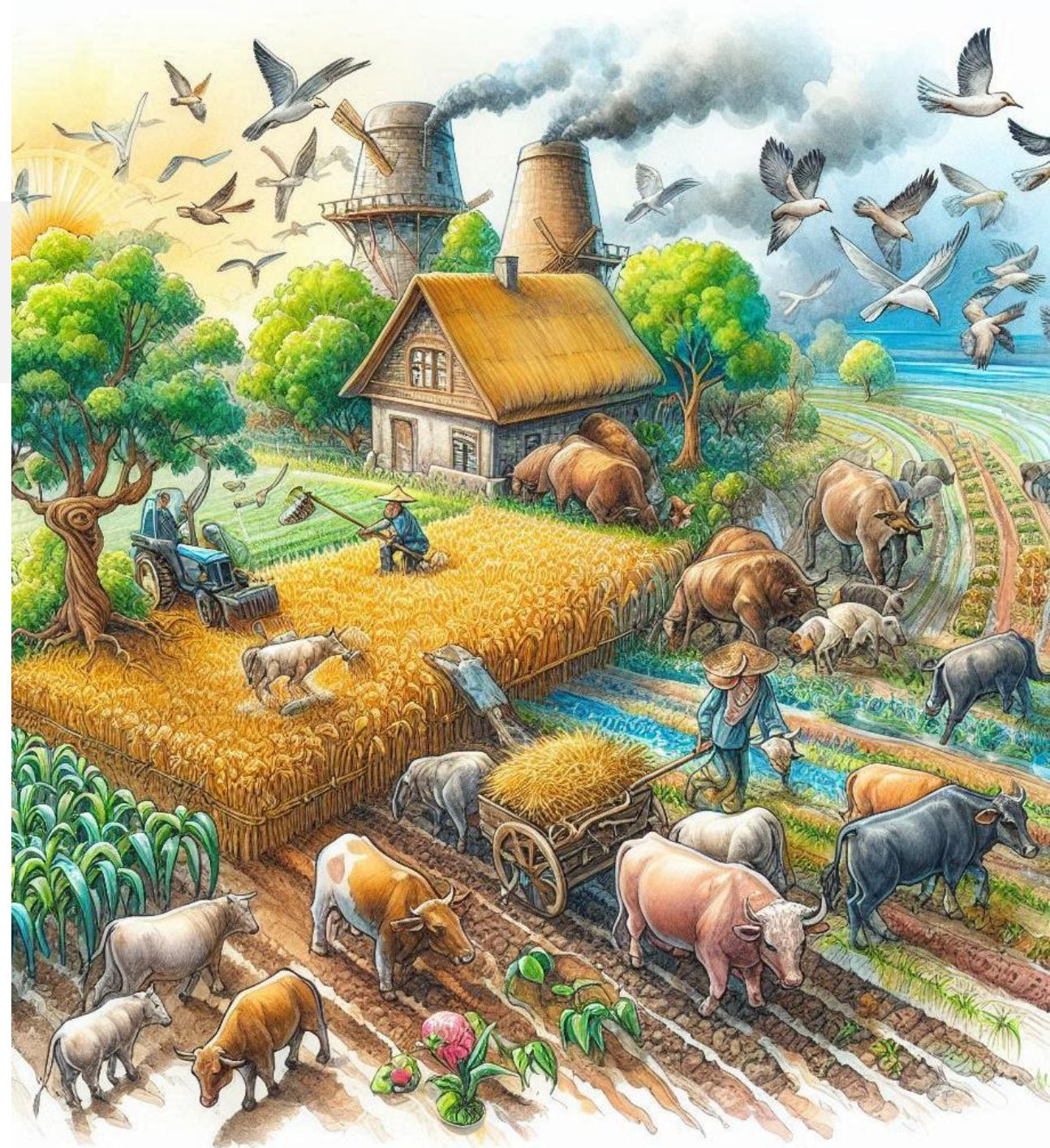
- Innovaatioiden ja tiedon jakaminen
 - tutkimuksen ja innovaatioiden tukeminen on tärkeää uusien teknologioiden ja käytäntöjen kehittämiseksi
 - tiedon jakaminen ja viljelijöiden kouluttaminen auttavat sopeutumisessa ja kestävien käytäntöjen omaksumisessa.
- Kansainvälinen yhteistyö
 - ilmastonmuutos on globaali haaste, joka vaatii kansainvälistä yhteistyötä
 - politiikan tulisi tukea kansainvälisiä sopimuksia ja yhteistyötä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja sopeutumiseksi

Tuuppaaminen maatalouspolitiikassa

- **Mitä on tuuppaaminen?** Ihmisten käyttäytymisen ohjaamista hienovaraisilla keinoilla, jotka säilyttävät valinnanvapauden
- TUIMA-hankkeessa* (Hiilestä kiinni) tarkastellaan, missä määrin asenteet, tausta ja mahdolliset rakenteelliset esteet vaikuttavat siihen, miten erityyppiset tuuppauskeinot onnistuvat ja riippuuko halukkuus alueellisista tai asenteellisista tekijöistä
- Esimerkkejä tuuppaamisesta maataloudessa
 - sosiaalisten normien hyödyntäminen: tiedottaminen siitä, kuinka moni muu viljelijä on jo ottanut käyttöön tietyn kestävän käytännön
 - yksinkertaistaminen: ympäristöystävällisten tukien hakemisen helpottaminen
 - palautteen antaminen: viljelijöille tiedon antaminen heidän toimintansa ympäristövaikutuksista

Tuuppaamisen etuja

- Voi olla tehokkaampi ja edullisempi kuin pakottavat keinot
- Säilyttää viljelijöiden autonomian
- Voi johtaa pysyvämpiin käyttäytymisen muutoksiin

Haasteet ja mahdollisuudet

Haasteita

- Maatalouden monimutkaisuus
- Poliittiset ristiriidat
- Kansainvälinen yhteistyö

Mahdollisuuksia

- Uusi teknologia
- Kuluttajien valinnat
- Kestävä kehitys

Yhteenveto

- Maatalouspolitiikalla on keskeinen rooli ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja sopeutumisessa
- Tarvitaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa ja kansainvälistä yhteistyötä
- On tärkeää löytää ratkaisuja, jotka ovat sekä ympäristön että talouden kannalta kestäviä

Maatalousyrittäjien näkemystä ilmasto- ja ympäristötoimista

Ruokasektorin tutkimustiistai 12.11.2024

Latvala, Terhi & Karhula, Timo
Luonnonvarakeskus (Luke)

**Kyselymme perusteella 22% (n=313)
maatalousyrittäjistä on ottanut käyttöön
vapaaehtoisia, ilman tukea tehtäviä
ilmasto- ja ympäristötoimia.**

Aion seuraavan 10 vuoden aikana

Prosenttia
tiloista

• parantaa maaperän laatua	61 %
• parantaa vesitalouden hallintaa (kastelu, ojitus, kuivatus, kosteikot)	40 %
• monipuolistaa lajien käyttöä peltoviljelyssä	39 %
• lisätä luonnon monimuotoisuutta	37 %
• vähentää energian kulutusta	34 %
• kehittää hiilensidontaa pelloilla	34 %
• vähentää fossiilisten polttoaineiden (esim. polttoöljy) käyttöä	21 %
• investoida ilmasto- ja ympäristöystävällisempiin koneisiin tai rakennuksiin (esimerkiksi koneet kevennettyyn muokkaukseen ja suorakylvöön tai energiatehokkaammat kasvihuoneet)	21 %
• lisätä rehuomavaraisuutta	14 %
• lisätä bioenergian tuotantoa	14 %
• ei aio toteuttaa mitään näistä	9 %
• muu, mitä?	8 %

100 %

Ilmasto- ja ympäristökestävät tuotantotavat joita maatalousyrittäjät haluaisivat toteutettavan Suomessa

	Prosenttia vastaajista	Prosenttia kaikista vastauksista
Typensitojakasvien, kuten apilan ja herneen, käyttö keinolannoituksen täydentäjänä	67 %	12 %
Pellon kasvukunnon ja rakenteen parantaminen	66 %	11 %
Karjanlannan tehokkaampi käyttö keinolannoitteiden asemasta maan tuottokyvyn ylläpitämiseksi	65 %	11 %
Mahdollisimman tarkoituksenmukainen lannoitteiden käyttö	60 %	10 %
Viljelyn vesitalouden parantaminen (kastelu, peruskuivatus, säätösalaajitus)	42 %	7 %
Kylvö ilman pellon kyntämistä (suorakylvö tai kevennetty muokkaus) eroosion, ravinnepestöjen vähentämiseksi ja maan tuottokyvyn ylläpitämiseksi	37 %	6 %
Biokaasun tuottaminen ja mädätteen käyttö lannoitteena	35 %	6 %
Muokkauksen käyttö rikkakasvien torjuntaan käytettyjen kasvinsuojeluaineiden vähentämiseksi	33 %	6 %
Kasviperäisen (hiiltä sisältävän) aineksen lisääminen maahan ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi	29 %	5 %
Viljaseosten viljely vähentämään tuholaisten ja tautiriskejä suuremman sadon aikaansaamiseksi	26 %	5 %
Monimuotoisuuskaistat peltojen reunoilla luonnonlajiston monipuolistamiseksi	25 %	4 %
Siirretään heikkotuottoiset turvepellot pois viljelystä (kosteikkoviljely muilla kuin viljelykasveilla, kosteikkokasvit, metsittäminen)	23 %	4 %
Luontaisten torjuijen (mm. petohyönteiset, linnut) käyttö tuholaistorjuntaan kemiallisen torjunnan sijaan	22 %	4 %
Viljellään turvepelloilla vain monivuotisia nurmia ja mahdollisimman vähäisillä maanmuokkaustoimenpiteillä	19 %	3 %
Estetään turvepeltojen raivaaminen uusiksi pelloiksi	13 %	2 %
Kasvihuonetuotannon kehittäminen ilmastoystävällisemmäksi	12 %	2 %
Jokin muu, mikä?	4 %	1 %

Millaisin toimin muutos saadaan aikaan?

Tarvitaan ymmärrystä missä kohtaa koetaan ristiriitoja.

Tarvitaan motivointia ja mahdollistamista sekä maatalousyrittäjille uskoa toteuttaa muutosta, joka on heidän mielestä mahdollisuuksien rajoissa.

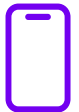
Tapani Yrjölä

Lehtori, maaseutuelinkeinot

etunimi.sukunimi@hamk.fi

+358 50 573 9758

Kiitos!